

OIKEUS OMAAAN KOTIIN

**Vasemmistoliiton viisi
ratkaisua kestävään
asuntopolitiikkaan**

Johdanto	3
1. Rakenteet kuntoon Valtion asuntorahastoa ja ARA:a vahvistamalla	4
2. Tuet kuntoon asumistuen ja toimeentulotuen leikkausten perumisella sekä suojaosien palauttamisella	5
3. Häätöjen määrä kuriin asumis- neuvonnan resurssit palauttamalla	6
4. Erityisryhmien tukeminen investointiavustuksiin panostamalla ja perumalla opiskelijoiden siirto pois yleisen asumistuen piiristä.....	7
5. Välimallin asuntotuotanto kuntoon ASO-rakentamista jatkamalla.....	8

Petteri Orpon hallituksen asuntopolitiikka on lyhyessä ajassa onnistunut aiheuttamaan suomalaisessa yhteiskunnassa huomattavia ongelmia: rakennusalan kriisiin ei olla kyetty vastaamaan, huokeampia asuntoja rakennetaan vähemmän, ihmiset pakotetaan muuttamaan kodeistaan, häätöjen määrä on lähtenyt nousuun ja asunnottomuus on lisääntynyt ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen.

Eryteisesti kasvukeskuksissa tilanne on erittäin huolestuttava, sillä pienituloisten on yhä vaikeampi löytää koteja muun muassa kalliissa Helsingissä. Tilanne on kuitenkin haastava kaikkialla Suomessa.

Hallituksen asuntopolitiikassa ei ole kyse sattumasta, vaan poliittisista valinnoista, joissa heikommassa asemassa olevat ihmiset ovat jääneet oikeistoideologian sijaiskärsijöiksi: hallitusohjelmaan on esimerkiksi kirjattu, että "asuntopolitiikan keskeisin tavoite on asuntomarkkinoiden toimivuuden edistäminen". Toteutettujen toimenpiteiden sekä hallitusohjelman kirjausten perusteella tätä voidaan tulkita tavoitteena asuntopolitiikan markkinaehtoisuuden lisäämiseksi, mikä on jo nyt ajanut kohtuuhintaisen asuntotuotannon vaikeuksiin. Lisäksi Marinin hallituksen tavoite asunnottomuuden poistamisesta on Orpon hallituksen hallitusohjelmassa laimentunut tavoitteeksi poistaa pitkäaikaisasunnottomuus.

Kuluvan vuoden budjettiriihessä hallitus teki uusia päätöksiä korkotukilainojen myöntövaltuuksista, eli valtion tavasta tukea kohtuuhintaisten kotien rakentamista. Tänä vuonna valtuudet olivat 1,75 miljardia. Vuonna 2026 valtuuksien oli määrä olla miljardin, mutta ne nostettiin 1,135 miljardiin "lainaamalla" 135 miljoonaa vuoden 2027 valtuuksista. Näin ollen vuonna 2027 myöntövaltuuksia on enää 500 miljoonaa euroa.

Kun korkotukilainojen massiivista leikkaamista katsoo yhdessä hallituksen aiempien asuntotuotantoon kohdistuvien leikkausten kanssa, tulee kokonaisuus väistämättä tarkoittamaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon romahduttamista. Seuraukset näkyvät jo ensi vuonna.

Tässä paperissa esitetään viisi vasemmistoliiton ratkaisua asuntopolitiikan ja asuntomarkkinoiden vakauttamiseksi, ihmisten pärjäämisen tukemiseksi sekä kuntien segregatiokehityksen torjumiseksi.

Oikeus omaan kotiin kuuluu kaikille.

1. Rakenteet kuntoon Valtion asuntorahastoa ja ARA:a vahvistamalla

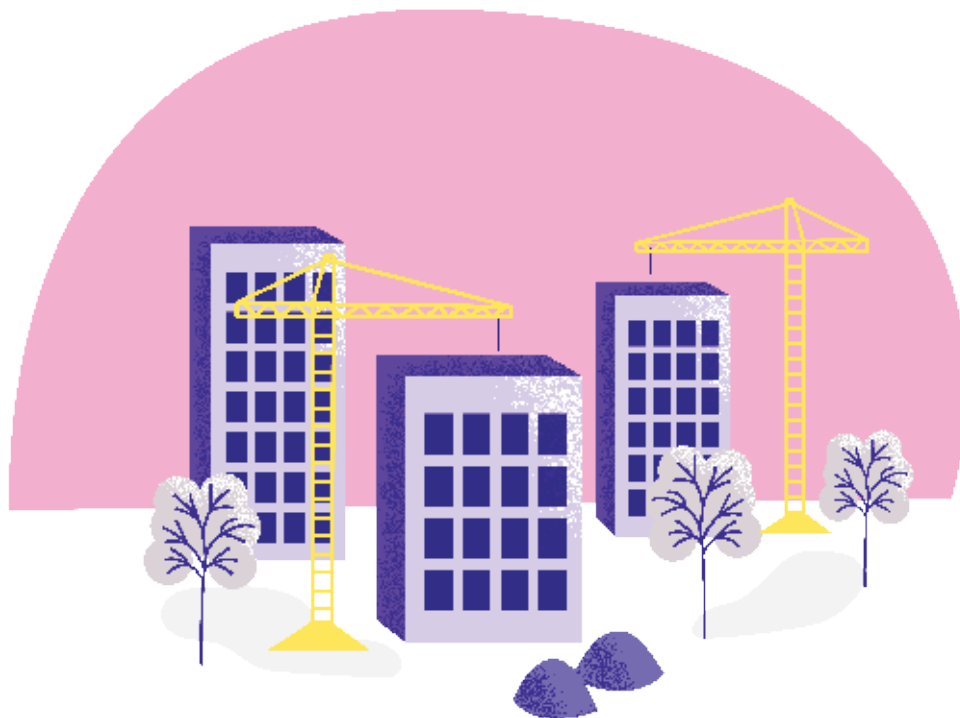
Orpon hallituksen kaksi suurta, mutta julkisessa keskustelussa vähemmälle huomiolle jäänyttä asuntopoliittista heikennystä, ovat kaksi rakenteellista muutosta: Valtion asuntorahaston sulauttaminen valtion budjettiin sekä ARA:n eli Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen lakkauttaminen itsenäisenä virastona ja sen liittäminen osaksi ympäristöministeriötä.

ARA on tähän asti kyennyt myöntämään korkotukilainoja joustavasti valtion asuntorahastosta. Tämä on tarkoittanut muun muassa sitä, että valtiolla on ollut suhdannepoliittinen työkalu, jolla on voitu tukea rakennusalaan taantumassa ja kyetty hillitsemään konkurseja. Jatkossa tällainen mekanismi heikentyy merkittävästi, kun valtion asuntorahasto on sidottu osaksi budjettitaloutta.

Samalla heikentyvät edellytykset rakentaa kohtuuhintaista ja omakustannuseriaatteeseen sidottua asuntotuotantoa. Sillä on merkittävä rooli segregatiokehityksen hillinnässä erityisesti suurissa kaupungeissa, joissa vuokrataso on lähtökohtaisesti korkeampi ja asunnot kalliimpia.

Lisäksi Orpon hallitus on heikentänyt Valtion asuntorahaston toimintaedellytyksiä jo aiemmin päätöksellään nostaa sieltä 800 miljoonaa euroa valtion investointiohjelman rahoittamiseen.

Vasemmistoliitto peruisi päätökset sulauttaa VAR valtion budjettitalouteen ja lakkauttaa ARA itsenäisenä virastona, jotta korkotukilainojen myöntäminen olisi joustavaa myös tulevaisuudessa. Kasvattaisimme ARA:n valtuuksia ja sisällyttäisimme näihin valtuuksiin muun muassa energia-avustuksen, erityisryhmien investointiavustuksen ja hissi- ja esteettömyysavustuksen.

2. Tuet kuntoon asumistuen ja toimeentulotuen leikkausten perumisellä sekä suojaosien palauttamisella

Orpo-Purran hallitus on heikentänyt pienituloisten ihmisten toimeentuloa monella tavalla, jotka vaikuttavat suoraan ihmisten vuokranmaksukykyyn ja pahimmillaan ajavat ihmisiä kodeistaan. Tällaisia toimia ovat olleet muun muassa asumistukeen kohdistuvat leikkaukset: asumistuen tasoa on leikattu merkittävästi pienentämällä korvausprosenttia ja kasvattamalla omavastuuosuutta.

Tukea ei enää myönnetä omistus-asuntoihin, omaisuus vaikuttaa tuen määrään, ja lisäksi Kajaani, Kouvola, Lappeenranta, Mikkeli, Pori ja Vaasa on siirretty kuntaryhmästä II kuntaryhmään III, eli lähes kaikkien yleisen asumistuen saajien tuki näissä kaupungeissa on pienentynyt.

Myös Helsingissä asumistuen enimmäismäärää leikattiin, kun kaupunki yhdistettiin muun pääkaupunkiseudun kanssa samaan kuntaryhmään. Lisäksi asumistuesta poistettiin 300 euron suojaosa, mikä tekee osa-aikatöiden vastaanottamisesta vaikeampaa, kun ihminen ei enää saa tienata suojaosan mukaista summaa asumistuen päälle ilman, että se vaikuttaa tukeen. Tilanne vaikeuttaa ihmisten työntekoa erityisesti palvelualoilla, joilla täysipäiväistä työtä on harvemmin tarjolla, sekä muun muassa kulttuurialalla, jossa ihmiset tekevät epäsäännöllisiä työtunteja.

Vasemmistoliitto on luvannut, että seuraavan kerran, kun olemme hallitusvastuussa, aloitamme suojaosien palauttamisen.

Erytisen julma leikkaus on ollut toimeentulotuen asumisnormin kiristäminen,

joka on johtanut siihen, että Kela ei enää voi tehdä yksilöllistä harkintaa asumismenojen suhteuttamisessa maksettavan tuen määrään. Toisin sanoen, kun Kelan määrittämät kunta-kohtaiset enimmäisvuokrat ovat ennen olleet ohjeellisia, vei hallituksen esitys ne lain ja asetuksen tasolle ja on siten kiristänyt enimmäisvuokrien noudattamista. Se on tarkoittanut käytännössä viimesijaisen tuen eli toimeentulotuen leikkaamista, tai käskyä muuttaa halvempaan asuntoon.

Kyse on kaikkein heikoimmassa taloudellisessa tilanteessa olevien ihmisten toimeentulosta. Pahimmillaan se tarkoittaa lapsiperheiden repimistä pois alueelta, jossa lapset käyvät päiväkotia tai koulua. Heikennys on siis suoraan vaikuttanut lapsiperheiden pärjäämiseen ja lasten tasa-arvoon.

Edellä mainittujen toimien lisäksi hallitus kaavaillee lisäleikkausta viimesijaiseen tukeen eli toimeentulotukeen siten, että toimeentulotuen perusosan tasoa leikattaisiin seuraavasti: 18 vuotta täyttäneiden yksin asuvien henkilöiden osalta 3 prosenttia, vanhempansa luona asuvien 18 vuotta täyttäneiden osalta 3 prosenttia ja muiden 18 vuotta täyttäneiden henkilöiden osalta noin 2 prosenttia. Lisäksi toimeentulotuen 150 euron suojaosa poistettaisiin.

Leikkaus on erityisen julma siksi, että se kohdistuu viimesijaiseen toimeentulotukeen, joka on lähtökohtaisesti erittäin byrokraattinen ja jolta työllistyminen on kaikkein vaikeinta. Pahimmassa tapauksessa leikkaus tulee lisäämään pakkomuuttoja, eriarvoisuutta ja inhimillistä kärsimystä.

Laskettu säästötavoite on epäuskottava, koska ihmisten riippuvuutta toimeentulotuesta ei voi katkaista leikkaamalla tukea – huonoimmassa tapauksessa huoli omasta ja perheen pärjäämisestä vaikeuttaa työnhakua ja lisää jaksamisen haasteita.

Vasemmistoliitto peruisi yleisen asumistuen ja eläkkeensaajien asumistuen leikkaukset, mikä maksaisi 344,7 miljoonaa, sekä toimeentulotuen toteutetut heikennykset, mikä maksaisi 21,5 miljoonaa. Kaavailtuja heikennyksiä toimeentulotukeen emme toteuttaisi.

3. Häätöjen määrä kuriin asumisneuvonnan resurssit palauttamalla

Orpon hallituksen päätös puolittaa asumisneuvonnan resurssit on suora leikkauskaikkeinvaikeimmassa asemassa oleville ihmisille: asumisneuvonnalla on kyetty ennaltaehkäisemään häätöjä ja varmistamaan, että ihmisillä säilyy katto pään päällä. Häätöjen määrän on jo raportoitu lähteneen merkittävään kasvuun ja asumisneuvontaa tarvittaisiin enemmän kuin pitkään aikaan.

Asumisneuvonnan keskeisyys häätöjä ja asunnottomuutta ehkäisevänä palveluna on tunnustettu kunnissa ja esimerkiksi Helsinki on päättänyt säilyttää asumisneuvonnan resurssit leikkausta edeltävällä tasolla budjetoimalla siihen kunnan rahaa.

Vasemmistoliitto lisäisi asumisneuvonnan resursseihin kolme miljoonaa euroa.

Asumisneuvonnan resurssit tulisi säilyttää ennallaan ja leikkaus perua. Mikäli leikkaus pidetään voimassa, kehotamme kuntia omien resurssiensa puitteissa kapinaan hallituksen epäonnistunutta politiikkaa vastaan, ja panostamaan asumisneuvontaan myös jatkossa.

4. Erityisryhmien tukeminen investointi-avustuksiin panostamalla ja perumalla opiskelijoiden siirto pois yleisen asumistuen piiristä

Julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028 käy ilmi, että erityisryhmien investointiavustusvaltuuden tasoa lasketaan 43 miljoonasta 15 miljoonaan euroon vuodessa. Leikkaus on raju huomioiden, että esimerkiksi vuonna 2023 erityisryhmien investointi-avustusvaltuus oli 120 miljoonaa euroa.

Käytännössä avustus on ajettu alas, eikä erityisryhmähankkeiden rakentamiseen ole enää tällä hallituskaudella avustusta. Erityisryhmien investointiavustuksien alasajo tarkoittaa käytännössä sitä, että opiskelijoille, vanhuksille ja vammaisille sekä muille erityisryhmille rakennetaan vähemmän asuntoja.

Hallitus päätti leikkausta toteuttaessaan kohdentaa avustukset jatkossa vammaisten ihmisten asumiseen, mutta jäljelle jääneellä summalla ei pystytä kattamaan asuntotarvetta edes silloin, kun kohdennuksena ovat ainoastaan vammaiset ihmiset.

Erityisen härskin leikkauksesta tekee se, että samaan aikaan hallitus päätti toteuttaa opiskelijoiden siirtämisen yleisen asumistuen piiristä opiskelijoiden asumistuen piiriin. Tämä heikensi opiskelijoiden toimeentuloa. Hallituksen tavoitteena oli ”kannustaa” opiskelijat etsimään halvempia asuntoja, mutta erityisryhmien investointiavustusten leikkausten myötä halvempia asuntoja rakennetaan entistä vähemmän.

Vasemmistoliitto perui hallituksen silmäkääntötempun, eli palauttaisi erityisryhmien investointiavustuksen aiemmalle tasolle ja opiskelijat takaisin yleisen asumistuen piiriin.

5. Välimallin asuntotuotanto kuntoon ASO-rakentamista jatkamalla

Asumisoikeusasuntojärjestelmän lakkauttaminen on ollut tämän hallituksen suurimpia virheitä, mitä tulee segregatiokehityksen torjumiseen ja kuntien tukemiseen segregatiokehityksen vastaisessa työssä.

Asumisoikeusasunnoilla on ollut ja on yhä keskeinen rooli niin sanottuna välimallin asuntotuotannon muotona eli asumisena, joka ei perustu vuokraamiseen eikä omistamiseen. Se on mahdollistanut ihmisille ikään kuin sillan vuokraamisesta omistusasumiseen kiinni pääsemiseksi.

Järjestelmän lakkauttamiselle on vaikea löytää yhtäkään järkisyytä. Se alleviivaa oikeistolaista ideologiaa, joka väittää perustuvansa ihmisten vakavaraisuuden varmistamiseen, mutta todellisuudessa mahdollistaa omistamisen vain vauraimmalle kansanosalle.

Kunnat joutuvat tällä hetkellä pohtimaan, miten asumisoikeusasuntotuotannon romuttamista voidaan korvata kuntien elinvoiman varmistamiseksi ja ihmisten tukemiseksi. Esimerkiksi Helsingissä on pohdittu niin sanotun vuokralta omaksi -mallin kehittämistä vastaamaan välimallin asuntotuotannon tarpeeseen. Mallia on kehitetty alun perin Hitasjärjestelmän tilalle, mutta sen merkitys tulee kasvamaan ASO-tuotannon romuttamisen jälkeen.

Vasemmistoliitto palauttaisi ASO-järjestelmän. Vasemmistoliitto kehottaa kuntia kehittämään Helsingin tapaan uusia malleja, kapinoidakseen hallituksen toimintaa vastaan. Myöntäisimme myös 100 miljoonan avustuspaketin kunnille ja hyvinvointialueille rakennushankkeiden toteuttamisen tukemiseen.